

zoekers te doen uitmaken of, zooals Fabre zegt, de eitjes van het Koolwitje worden geïnfecteerd, of, zooals Dr. Adler beweert, de pasgeboren rupsjes.

Daarvoor is het noodig, in dezen herfst al de coconhoopjes van *Apanteles* te verzamelen, die men krijgen kan. Men vindt ze het meest aan hekken, schuttingen, houten en steenen wanden van schuren, enz. in de buurt van kooltuinen. Voorzichtig afnemen, liefst met een spaander hout, waarop ze zitten en buitenshuis bewaren, onder een stukje ijzergaas zoodat muizen en meezen er niet bij kunnen.

Misschien verdient het aanbeveling ze te kweeken en dan zal men zich moeten voorzien van witjesrupsen en die ijverig moeten voeren. Doe dat ook maar buitenshuis, want de geur is nogal onaangenaam.

En nu: goed succes! —

Amersfoort, Aug. 1923.

A. JOMAN.

OM OISTERWIJK.

DIT jaar waren de vennen van Oisterwijk eens aan de beurt, om nader onderzocht te worden. De eerste dag reeds deed ik een merkwaardige vondst. Van Dr. Thijsse had ik opdracht gekregen om eens te letten op een groote Graafwesp (*Amphila hirsuta*). Deze was zoowel gezien met rupsen als met spinnen als prooi. Daar deze prooien zoo verschillend zijn, is het toch haast onmogelijk, dat het dier op beide ingesteld is. In plaats van de vraag, of er misschien twee soorten zijn, op te lossen, maak ik haar nog moeilijker. Aan den rand van een jong dennenbosch stonden wat heidestruiken. Hierop vlogen talrijke Slankjuffers heen en weer (*Agrion pulchellum*). Toen ik even staan bleef, schoot plotseling een groote zwart-roode Graafwesp tusschen de libellen en greep er een stevig vast. Het diertje was weldra geheel slap, en werd meegesleurd naar het nest. Pogingen om het insect te vangen, mislukten helaas; vooral daar ik er volstrekt niet op bedacht was. Nadien ben ik nog vaak naar dat plekje toe gegaan, maar nooit heb ik de wesp weer bezig gezien. Ik geloof, dat het te wijten is aan de vele regens. Welke graafwesp vangt nu libellen? Het eerste ven, dat door mij onder handen genomen werd, was het Wolfspuivven. Rondom het ven zijn dennebosschen, die het aan alle kanten tegen de scherpe winden beschutten. Door deze gunstige omstandigheden is de flora er weelderig. Langs den oever verveent dit ven, waardoor veel groeiplaatsen voor veen- en moerasplanten ontstaan. Overal waren kleine hafjes, die meestal in het midden een klein eilandje hadden. Op deze sphagnumeilandjes groeiden en bloeiden twee Zonnedauw soorten, en wel *Drosera longifolia* en *intermedia*. De ronde Zonnedauw vond ik er niet. Deze komt voor in de poelen, die aan den Zuidkant van het Staalbergven gelegen zijn. Dit ven is totaal onbegroeid, een echt voorbeeld van een witven. De westelijke oevers zijn mooi, maar voor het publiek niet toegankelijk.

Een tocht naar het kasteel Nemerlaar leverde meer resultaat op. Op den heenweg verdwaalden we in een moeras, dat ligt tusschen den Achtersten stroom en het Rosepstreampje. Alleen een smal paadje voert er doorheen.

Heele plekken zagen wit van het Wollegras of geel van de Beenbreek. Dophei en de drie *Drosera* soorten groeiden er overal. Hier vond ik een bestaard-*Drosera*, waarschijnlijk van *rotundifolia* en *intermedia*. Het plantje had stempels die een keer diep ingesneden waren, terwijl een zijlob van een van de drie stijlen flauw gespleten was. De blaadjes waren als die van *intermedia*, alleen waren ze van boven zuiver rond. De bloeistengel ging eerst horizontaal, daarna recht omhoog. Ook is dit moeras zeer rijk aan Wolfsklauw

soorten. Ik vond er *Lycopodium clavatum*, *L. complanatum*, *L. inundatum*, en de zeldzame *L. selago* in een armoedig, klein exemplaartje.

Hierna waren het van Esschenven, het Witven en het Choorven aan de beurt. Het van Esschenven is geheel begroeid. Overal stonden Grootte- en Kleine Lischdodden, Egelskop, Slanke Waterbies, Waterlelies en Kikkerbeet. Van het Fonteinkruid vond ik twee soorten n.l. het Glanzende en het Drijvende. Het Witven heeft ongeveer dezelfde plantengroei, alleen groeit er meer Kikkerbeet en vond ik er de Watergentiaan.

In Juli stond het er vol prachtig bloeiende Scheeren (*Stratiotes aloides*). Het Choorven is al bijna geheel dichtgegroeid, zoodat het niet in zijn geheel te overzien is. In het midden zag het geheel van het Blaasjeskruid, welke soort het is heb ik niet kunnen ontdekken, bij gebrek aan een bootje. Een enkel plantje stond binnen mijn bereik, en dit bleek een *Utricularia intermedia* te zijn.

Het geluid van de kikkers is er niet van de lucht. In het eerst zag ik ze voor Boomkikkers aan, want als je bij het water kwam, zag je alleen hun groene rugstrepen. Toch vond ik later in een klein vennetje, dat bij het hotel „De Gemullehoeken” lag, een Boomkikker.

Het Groot- en Klein Aderven zijn weer witvennen. Nergens echter zag ik zoo veel Libellen als daar. De *Drosera intermedia* groeit er in bijzonder mooie exemplaren.

Een van de mooiste vennen is wel het Kolkven. De tocht erheen is al de moeite waard. Op een heuvel is een steenen bank geplaatst ter nagedachtenis aan de families, die deze bosschen hebben gesticht. Van deze bank nu heeft men een prachtig uitzicht over het geheele ven. Toen ik er was, woei er een flinke wind, zoodat er hooge golven stonden, wat een prachtig gezicht opleverde.

Wat de flora betreft, heb ik er geen bijzonderheden gevonden; alleen de Waternavel (*Hydrocotyle vulgaris*) groeide er in groote exemplaren. Het mooiste van alles is echter het Belversven. Iedereen zei ons, dat het bijna niet te bereiken was, maar toch besloten we het te proberen. Met de fiets deden we er een uur over, daar op het kaartje wegen stonden aangegeven, die niet voor de fiets geschikt bleken te zijn.

Zoo kwamen we na veel omzwervingen op den weg, die langs den Oost-oever van dit ven loopt. Aan weerszijden niets dan moeras. Heele plekken waren wit van het Wollegras of rood van de *Drosera*'s. De prachtige *Gentiana pneumonanthe* groeide langs de karresporen. Het zeer groote ven is in het midden onbegroeid, alleen de kanten zijn met riet en biezen bezet. Het geheel leek op het Naardermeer. Vlak aan den waterkant stonden o. a. de Moeras Wederik, het Wilgenroosje en de Moeras Basterdwederik. Langs het water dicht struikgewas van *Salix aurita*. In het water hooge planten van de Mattenbies. Aan de Noordzijde vond ik ook de Waterlobelia (*Lobelia Dortmanna*). De geheele omgeving van dit ven is zeker de moeite waard, om nader onderzocht te worden; het water is er vooral rijk aan Algen en Lagere Dieren!

In het Diaconieven heb ik geen *Isoetes lacustris* gevonden, wel groeide er een exemplaar in de verbindingsbeek van het Witven en het Van Esschenven. Het Galgenven is van hetzelfde type als het Staalbergven. De wateroppervlakte is niet begroeid. In het water steken talrijke schiereilandjes uit. De oever is erg heuvelachtig, begroeid met berken en dennen. Hier en daar steekt een strook wit strand schilderachtig af tegen het donkere groen van riet en biezen. Aan den Westkant steken het dak en de torens van het bekende Trappistenklooster boven de boomen uit.

Al deze tochtjes hebben mij een buitengewoon prettige vakantie bezorgd, en een ieder kan ik Oisterwijk en omgeving ten zeerste aanbevelen!

W. HIRSCHFELD.